

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2015-10-12

Närvarande: F.d. justitierådet Lennart Hamberg samt justitieråden Anita Saldén Enérus och Agneta Bäcklund.

Patent- och marknadsdomstol

Enligt en lagrådsremiss den 11 juni 2015 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om patent- och marknadsdomstolar,
2. lag om ändring i lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar,
3. lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk,
4. lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.,
5. lag om ändring i patentlagen (1967:837),
6. lag om ändring i patentlagen (1967:837),
7. lag om upphävande av lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.,
8. lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485),
8. lag om ändring i lagen (1971:1078) om försvarsuppfinningar,
10. lag om ändring i lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter,

11. lag om ändring i firmalagen (1974:156),
12. lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157),
13. lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister,
14. lag om upphävande av lagen (1977:729) om Patentbesvärssen,
15. lag om ändring i lagen (1978:152) om svensk domstols behörighet i vissa mål på patenträttens område m.m.,
16. lag om ändring i lagen (1980:307) om skyldighet för utländska kärande att ställa säkerhet för rättegångskostnader,
17. lag om ändring i namnlagen (1982:670),
18. lag om ändring i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare,
19. lag om ändring i sparbankslagen (1987:619),
20. lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar,
21. lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden,
22. lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.,
23. lag om ändring i lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter,
24. lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220),
25. lag om ändring i lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden,
26. lag om ändring i lagen (1994:1927) om europeiska ekonomiska intressegrupperingar,
27. lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker,
28. lag om ändring i rättshjälpslagen (1996:1619),
29. lag om ändring i växtförädlarrättslagen (1997:306),
30. lag om ändring i lagen (2000:1175) om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer,
31. lag om ändring i lagen (2004:575) om europabolag,
32. lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104),
33. lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551),

34. lag om ändring i lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m.,
35. lag om ändring i lagen (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet,
36. lag om ändring i lagen (2006:594) om europakooperativ,
37. lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486),
38. lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579),
39. lag om ändring i lagen (2010:510) om lufttransporter,
40. lag om ändring i lagen (2010:1350) om uppgiftsskyldighet i fråga om marknads- och konkurrensförhållanden,
41. lag om ändring i lagen (2010:1390) om utnämning av domare,
42. lag om ändring i varumärkeslagen (2010:1877),
43. lag om ändring i lagen (2014:434) om ändring i patentlagen (1967:837),
44. lag om ändring i lagen (2014:836) om näringsförbud,
45. lag om ändring i lagen (2014:1344) med kompletterande bestämmelser till EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Linda Stromberg och rättssakkunniga Emma Pleiner.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

I lagrådsremissen föreslås att mål och ärenden om immaterialrätt, marknadsföringsrätt och konkurrensrätt samlas i två särskilda domstolar; i första instans Patent- och marknadsdomstolen vid Stockholms tingsrätt och i andra instans Patent- och marknadsöverdomstolen vid Svea hovrätt. Som en konsekvens av förslaget ska Patentbesvärsrätten och Marknadsdomstolen upphöra.

En ny lag om patent- och marknadsdomstolar föreslås. Lagen innehåller bestämmelser om hur mål och ärenden ska handläggas i dom-

stolarna och om domstolarnas sammansättning. Vilka mål som ska handläggas av de nya domstolarna framgår närmare av bestämmelser i de författningar som reglerar de olika rättsområdena.

Förslaget till lag om patent- och marknadsdomstolar

1 kap.

4 §

I paragrafen anges att Patent- och marknadsdomstolen handlägger mål och ärenden enligt de författningar som räknas upp i tre punkter. Paragrafens utformning ger intryck av att den avgränsar domstolens behörighet. Det har dock under föredragningen kommit fram att avsikten med paragrafen är att upplysa läsaren om i vilka lagar det anges att Patent- och marknadsdomstolen är behörig domstol i mål eller ärenden på sätt som föreskrivs i respektive lag. För att det ska framgå att paragrafen endast innehåller en upplysning föreslår Lagrådet att orden "det som föreskrivs i" infogas efter ordet "enligt".

I lagrådsremissen föreslås att det i flera associationsrättsliga författningar införs en bestämmelse om att beslut att vägra registrering av en firma överklagas till Patent- och marknadsdomstolen. Författningarna finns inte nämnda i paragrafen. Lagrådet föreslår att de infogas i uppräknningen i punkt 2.

5 och 6 §§

Av 5 § framgår att Patent- och marknadsdomstolen är behörig att, gemensamt med tvistemål som omfattas av domstolens exklusiva behörighet pröva andra tvistemål. Av 6 § framgår att tvister som ska handläggas enligt lagen om rättegången i arbetstvister undantas från

domstolens behörighet. Att Patent- och marknadsdomstolen inte är behörig domstol om ett mål ska handläggas enligt lagen om rättegången i arbetstvister framgår direkt av de immaterialrättsliga lagarna. Undantaget får således betydelse endast vid tillämpning av 5 §. Lagrådet föreslår därför att 6 § slås ihop med 5 § som kan ges följande lydelse.

5 §

I samband med ett tvistemål som avses i 4 § får Patent- och marknadsdomstolen pröva även ett annat tvistemål mellan samma eller olika parter, om domstolen anser att det är lämpligt med hänsyn till utredningen och övriga omständigheter. Domstolen får dock inte handlägga en tvist som ska handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

7 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om patent- och marknadsdomstolarnas behörighet i brottmål. Genom bestämmelserna samlas alla immaterialrättsliga brottmål till dessa domstolar. Genom att Patent- och marknadsdomstolen jämställs med en tingsrätt för vilken särskilda forumregler gäller kommer Patent- och marknadsdomstolen att kunna pröva också åtal avseende andra brott än sådana som omfattas av domstolens exklusiva behörighet. Däremot kommer det inte att vara möjligt att vid tingsrätt i allmänhet pröva ett immaterialrättsligt brottmål som har samband med ett annat mål vid den domstolen.

Med hänsyn till den prioritet som under senare år getts till de immaterialrättsliga brott som bl.a. lett till att särskilda specialiståklagartjänster inrättats för dem och poliser med särskild kunskap avsatts för att utreda sådana brott finns det skäl att anta att lagföringar avseende immaterialrättsbrott kan komma att öka. Det kan finnas anledning att tro att personer misstänkta för annan brottslighet i ökad ut-

sträckning kommer att misstänkas också för immaterialrättsliga brott. Vid en sådan utveckling kan det vara mindre lämpligt att tingsrätt i allmänhet inte kan pröva ett immaterialrättsligt brottmål.

En utgångspunkt inom straffrätten är att när någon döms för flera brott ska rätten döma till gemensam påföljd för den samlade brottsligheten. En ordning som omöjliggör för Patent- och marknadsdomstolen att överlämna prövningen av immaterialrättslig brottslighet till en annan allmän domstol kan, som Svea hovrätt påpekat, leda till bristande flexibilitet och negativa konsekvenser.

Mot den bakgrunden anser Lagrådet att det inom ramen för det fortsatta lagstiftningsarbetet ytterligare bör övervägas om det inte bör införas en möjlighet för patent- och marknadsdomstolarna att överlämna prövningen av ett immaterialrättsligt brott till en annan allmän domstol som prövar ett annat åtal mot samma tilltalade. I vart fall bör frågan ägnas särskild uppmärksamhet vid den kommande uppföljningen av reformen.

9 §

I paragrafen anges att det för frågor om marknadsföring och frågor om avtalsvillkor i konsumentförhållanden finns en konsumentombudsman. Konsumentombudsmannen utses av regeringen för viss tid och ska vara jurist.

En motsvarande bestämmelse finns nu i 11 § lagen (1970) om marknadsdomstolar m.m., som föreslås upphävd. Enligt lagrådsremissen (s. 198) är det ändamålsenligt att bestämmelsen förs över till den författning som reglerar de domstolar där Konsumentombudsmannen kommer att föra talan.

Några bestämmelser som uttryckligen avser Konsumentombudsmannen finns i övrigt inte i den föreslagna nya lagen. Konsumentombudsmannens befogenheter att föra talan i Patent- och marknadsdomstolen framgår i stället av de olika författningar som reglerar de rättsområden där Patent- och marknadsdomstolen ska vara rätt domstol, se t.ex. 47- 49 §§ marknadsföringslagen (2008:846).

Av förordningen (2009:607) med instruktion för Konsumentverket framgår att det är verkets generaldirektör som är Konsumentombudsman.

Även med beaktande av att bestämmelsen nu finns i lagen om marknadsdomstolar m.m., är det svårt att se att den anknyter på ett naturligt sätt till övrig reglering i den föreslagna lagen om Patent- och marknadsdomstolar. En bestämmelse av detta slag, som kortfattat och i allmänna ordalag synes beskriva Konsumentombudsmannens arbetsuppgifter, skulle lämpligen kunna placeras i den nämnda instruktionen för Konsumentverket, alternativt i marknadsföringslagen. Frågan bör övervägas ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

5 kap. 2, 4, 6 och 8 §§

I paragraferna regleras sammansättningen i Patent- och marknadsöverdomstolen i mål och ärenden vid *åtgärder som avser beredningen*. Bestämmelserna reglerar sammansättningen vid handläggning av mål och ärenden i andra fall än vid avgörande av målen och ärendena.

Det är inte lämpligt att använda uttrycket "*avser beredningen*" med hänsyn till att ordet *beredningsåtgärder* används i 5 kap. 9 § och där hänvisar till bestämmelser i rättegångsbalken.

Formuleringen ”åtgärder som avser beredningen” i paragraferna bör utgå och kan exempelvis ersättas av ”annan handläggning än avgörande”.

Förslaget till lag om ändring i lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

58 §

I paragrafens andra stycke anges att det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av en domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol inte ska tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning. Bestämmelsen innebär att Patent- och marknadsdomstolen är behörig att pröva en fråga om informationsföreläggande eller intrångsundersökning även om parterna har ingått ett skiljeavtal. Lagrådet förordar att bestämmelsen ges en tydligare utformning genom att innebörden uttryckligen anges. Paragrafens andra stycke kan exempelvis ges följande lydelse.

Ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning får prövas av Patent- och marknadsdomstolen även om tvisten enligt ett skiljeavtal ska prövas av skiljemän.

Förslagen till lag om ändring i patentlagen

65 §

Se vad Lagrådet anför i anslutning till 58 § lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

Förslaget till lag om ändring i mönsterskyddslagen

43 §

I första stycket anges att Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt denna lag och i mål som avses i artikel 81 i rådets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning om de inte ska handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister. Enligt 1 kap. 2 § i den lagen stadgas att lagen inte tillämpas på mål som avses i artikel 81 i rådets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning.

Undantaget i bestämmelsens sista led för mål som ska handläggas enligt lagen om rättegången i arbetstvister avser således endast mål och ärenden enligt mönsterskyddslagen. Lagrådet förordar därför att undantaget placeras i anslutning till hänvisningen till mönsterskyddslagen. Första stycket kan exempelvis ges följande lydelse.

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i

- 1. mål och ärenden enligt denna lag om de inte ska handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister, och*
- 2. mål som avses i artikel 81 i rådets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning.*

I fråga om andra stycket, se vad Lagrådet anför i anslutning till 58 § lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

Förslaget till lag om ändring i firmalagen

24 §

Se vad Lagrådet anför i anslutning till 58 § lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

Förslaget till lag om ändring i lagen om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter

14 §

Se vad Lagrådet anför i anslutning till 58 § lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

Förslaget till lag om ändring i växtförädlarrättslagen

10 kap. 3 §

Se vad Lagrådet anför i anslutning till 58 § lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

Förslaget till lag om ändring i varumärkeslagen

10 kap. 6 §

I förtydligande syfte bör paragrafens första stycke formuleras om och kan exempelvis ges följande lydelse (se även vad Lagrådet anför i anslutning till 43 § mönsterskyddslagen).

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i

1. mål och ärenden enligt denna lag om de inte ska handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister, och

2. mål som avses i artikel 96 i rådets förordning (EG) nr 207/2009 om gemenskapsvarumärken.

I fråga om andra stycket, se vad Lagrådet anför i anslutning till 58 § lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar övriga lagförslag utan erinran.